

PATVIRTINTA
Nacionalinio bendrųjų funkcijų
centro direktoriaus 2021 m. sausio 5
d. įsakymu Nr. V-38

**NACIONALINIO BENDRŪJŲ FUNKCIJŲ CENTRO IR VIEŠOJO SEKTORIAUS
SUBJEKTŲ, KURIŲ BUHALTERINĘ APSKAITĄ CENTRALIZUOTAI TVARKO
NACIONALINIS BENDRŪJŲ FUNKCIJŲ CENTRAS,**

**NEMATERIALIOJO IR ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO APSKAITOS
POLITIKA**

**I SKYRIUS
BENROSIOS NUOSTATOS**

1. Nematerialiojo ir ilgalaikio materialiojo turto apskaitos politika (toliau – apskaitos politika) nustato nematerialiojo ir ilgalaikio materialiojo turto apskaitos principus, taikomus tvarkant apskaitą ir sudarant finansines ataskaitas.

2. Apskaitos politika parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymu, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais (toliau – VSAFAS).

3. Apskaitos politika taikoma:

3.1. įstaigų dėl kurių apskaitos tvarkymo centralizuotai yra priimtas sprendimas apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms parengti;

3.2. Nacionalinio bendrųjų funkcijų centro apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms parengti.

4. Įstaigos nurodytos 3 punkte apskaitos politikoje toliau vartojamos vienu žodžiu „Įstaiga“ arba „Įstaigos“.

**II SKYRIUS
NEMATERIALUSIS TURTAS**

5. Nematerialusis turtas pripažįstamas ir jo apskaita tvarkoma vadovaujantis 13-uoju VSAFAS „Nematerialusis turtas“.

6. Nematerialusis turtas yra pripažįstamas, jei atitinka apibrėžimą, t. y. neturi materialios formos, ir atitinka šiuos kriterijus:

6.1. yra lengvai atskiriamas nuo kitų turto vienetų;

6.2. pagrįstai tikėtina, kad Įstaiga būsimaisiais laikotarpiais iš turto gaus ekonominės naudos;

6.3. galima patikimai nustatyti turto įsigijimo ar pasigaminimo savikainą;

6.4. Įstaiga turi teisę tuo turtu disponuoti (įskaitant teisę apriboti juo naudotis kitiems) ir jį kontroliuoti. Laikoma, kad Įstaiga kontroliuoja turta, jei turi teisę gauti iš jo ekonominės naudos

būsimaisiais laikotarpiais. Galimybė kontroliuoti turtą gali priklausyti nuo juridinių teisių į tą turtą atsiradimo arba nuo jų pasikeitimo.

7. Kai nematerialusis turtas turi tiek nematerialiojo turto, tiek materialiojo turto požymių arba yra susietas su materialia forma, Įstaiga turi nuspręsti, kuris iš požymių yra esminis ir nustatyti, ar toks turtas turėtų būti registruojamas apskaitoje pagal 13-ąjį VSAFAS „Nematerialusis turtas“ ar pagal 12-ąjį VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“.

8. Išankstiniai apmokėjimai už nematerialųjį turtą yra registruojami nematerialiojo turto sąskaitose.

9. Pirminio pripažinimo metu nematerialusis turtas įvertinamas įsigijimo arba pasigaminimo savikaina.

10. Išlaidos, patirtos po nematerialiojo turto pirminio pripažinimo, pripažįstamos sąnaudomis tą ataskaitinį laikotarpį, kurį patiriamos. Nematerialiojo turto įsigijimo arba pasigaminimo savikaina gali būti didinama tik labai retais atvejais, t. y. tik tais atvejais, kai galima patikimai nustatyti, kad padarytos išlaidos leis iš esmės pagerinti naudojamą nematerialųjį turtą ir gauti iš to turto didesnės ekonominės naudos ateityje, ir jeigu jos gali būti patikimai įvertintos ir priskirtos prie konkretaus turto.

11. Po pirminio pripažinimo nematerialusis turtas finansinėse ataskaitose yra rodomas taip:

11.1. turtas, kurio naudingo tarnavimo laikas ribotas, yra rodomas įsigijimo savikaina, atėmus sukauptą amortizacijos ir nuvertėjimo, jei jis yra, sumą;

11.2. turtas, kurio naudingo tarnavimo laikas neribotas, yra rodomas įsigijimo savikaina, atėmus turto nuvertėjimo, jei jis yra, sumą.

12. Nematerialiojo turto amortizacija skaičiuojama taikant tiesiogiai proporcingą (tiesinį) amortizacijos skaičiavimo metodą.

13. Amortizacija skaičiuojama taikant tiesiogiai proporcingą metodą taip, kad nematerialiojo turto savikaina būtų sistemingai paskirstyta per jo naudingo tarnavimo laiką. Amortizacija skaičiuojama vadovaujantis Įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens patvirtintais nematerialiojo turto amortizacijos normatyvais, kurie nustatomi atsižvelgiant į Vyriausybės nustatytus ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus viešojo sektoriaus subjektams, išskyrus atvejus, kai nematerialusis turtas įsigijamas jį naudoti terminuotą laiką (pavyzdžiui, licencijos), jis turi būti amortizuojamas per įsigijimo dokumentuose nurodytą laikotarpį.

14. Kai pratęsiamos nematerialiojo turto sutartinių teisių galiojimo laikotarpis ir šios pratęsimo išlaidos yra reikšmingos, tada šio laikotarpio pratęsimas iš esmės tolygus naujo nematerialiojo turto įsigijimui, todėl apskaitoje turi būti registruojamas naujas nematerialiojo turto vienetas, kurio įsigijimo savikaina bus lygi šioms pratęsimo išlaidoms. Šiuo atveju nustatant anksčiau užregistruoto turto vieneto naudingo tarnavimo laiką į vėlesnį teisių galiojimo pratęsimo laikotarpį neatsižvelgiama.

15. Amortizacija pradeda skaičiuoti nuo kito mėnesio, kai turtas pradeda naudoti, pirmos dienos ir neskaičiuojama nuo kito mėnesio pirmos dienos, kai naudojamo nematerialiojo turto likutinė vertė sutampa su jo likvidacine verte, turtas perleidžiamas, nurašomas arba apskaičiuojamas ir užregistruojamas to turto vieneto nuvertėjimas, lygus jo likutinės vertės sumai.

16. Neriboto naudingo tarnavimo laiko nematerialiojo turto amortizacija neskaičiuojama.

17. Likvidacinė nematerialiojo turto vertė yra lygi nuliui, išskyrus atvejus, kai trečioji šalis įsipareigoja nupirkti šį turtą jo naudingo tarnavimo laiko pabaigoje arba kai rinkoje aktyviai prekiaujama tokiu turtu.

18. Nenaudojamo nematerialiojo turto amortizacija neskaičiuojama. Nenaudojamu laikomas pripažintas nereikalingu, netinkamu (negalimu) naudoti ir vykdant atitinkamas programas perduotinas valdyti, naudoti ir disponuoti kitiems viešojo ir ne viešojo sektoriaus subjektams turtas.

19. Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo apskaitoje pripažistami pagal Įstaigos nustatytus nuvertėjimo požymius. Pagrindiniai turto nuvertėjimo požymiai yra pateikti šios apskaitos politikos skyriuje „Turto nuvertėjimas“. Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo Įstaigos apskaitoje registruojami apskaičiuotų nuostolių suma, mažinant turto balansinę vertę bei ta pačia suma registruojant ataskaitinio laikotarpio pagrindinės arba kitos veiklos sąnaudas (atsižvelgiant į tai, kokiais veiklai vykdyti susijęs turto vienetas yra naudojamas). Kai vėlesniu ataskaitiniu laikotarpiu, pasikeitus aplinkybėms, atkuriamą anksčiau pripažintą turto nuvertėjimo suma, turto balansinė vertė po nuvertėjimo atkūrimo negali viršyti jo balansinės vertės, kuri būtų buvusi, jeigu turto nuvertėjimas nebūtų buvęs pripažintas.

20. Nematerialiojo turto naudingo tarnavimo laikas peržiūrimas pagal Įstaigos pateiktą informaciją, kai ši nustato, kad yra požymių, kad anksčiau nustatytas naudingo tarnavimo laikas gali būti reikšmingai pasikeitęs. Naudingo tarnavimo laikas negali viršyti teisės aktuose numatytų terminų. Jeigu numatomas turto naudingo tarnavimo laikas stipriai skiriasi nuo anksčiau įvertinto naudingo tarnavimo laiko, amortizacijos laikotarpis yra atitinkamai koreguojamas.

21. Kai nematerialusis turtas perduodamas ar nurašomas, jo įsigijimo savikaina, sukaupta amortizacija ir, jei yra, nuvertėjimas nurašomi iš apskaitos.

22. Pagal panaudos ir nuomos sutartis gautas ir naudojamas nematerialusis turtas registruojamas nebalansinėse sąskaitose. Nematerialusis turtas, įsigytas pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartį, įsigijimo metu yra registruojamas apskaitoje 19-ojo VSAFAS „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“ nustatyta tvarka.

III SKYRIUS ILGALAIKIS MATERIALUSIS TURTAS

23. Ilgalaikis materialusis turtas pripažįstamas ir jo apskaita tvarkoma vadovaujantis 12-uoju VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“.

24. Ilgalaikis materialusis turtas yra pripažįstamas, jei atitinka šiuos kriterijus:

24.1. yra skirtas tam tikroms savarankiškomis funkcijoms atlikti: prekėms gaminti, paslaugoms teikti, nuomoti ar administraciniams tikslams;

24.2. yra numatomas naudoti ilgiau nei vienus metus;

24.3. jo įsigijimo ar pasigaminimo savikaina yra ne mažesnė už Vyriausybės nustatytą minimalią viešojo sektoriaus subjekto ilgalaikio materialiojo turto vertę. Šis kriterijus netaikomas nekilnojamajam turtui, kilnojamosioms kultūros vertybėms, kitoms vertybėms, transporto priemonėms ir šaunamiesiems ginklams (išskyrus vienkartinio naudojimo).

25. Ilgalaikis materialusis turtas pagal pobūdį skirstomas į pagrindines grupes, nustatytas VSAFAS:

25.1. žemė;

25.2. pastatai;

25.3. infrastruktūros ir kiti statiniai;

25.4. nekilnojamosios kultūros vertybės;

25.5. mašinos ir įrenginiai;

25.6. transporto priemonės;

- 25.7. kilnojamosios kultūros vertybės;
 - 25.8. baldai ir biuro įranga;
 - 25.9. kitas ilgalaikis materialusis turtas;
 - 25.10. nebaigta statyba ir išankstiniai apmokėjimai.
26. Išankstiniai apmokėjimai už ilgalaikį materialųjį turtą yra registruojami ilgalaikio materialiojo turto sąskaitose.
27. Po pirminio pripažinimo ilgalaikis materialusis turtas finansinėse ataskaitose yra rodomas:
- 27.1. Žemės, kultūros vertybės ir kitos vertybės – tikrąja verte;
 - 27.2. kitas ilgalaikis materialusis turtas – įsigijimo savikaina, atėmus sukauptą nusidėvėjimo ir nuvertėjimo, jei jis yra, sumą.
28. Kultūros vertybių ir kitų vertybių tikroji vertė nustatoma remiantis draudžiamąja verte (jei šios vertybės yra apdraustos). Kitu atveju kultūros vertybių ir kitų vertybių tikroji vertė nustatoma (teikiant prioritetą pirmiau einančiam metodui) remiantis to turto registrą tvarkančio subjekto atliekamo vertinimo duomenimis arba įsigijimo savikaina, jei ji gali būti patikimai įvertinta, arba simboline vieno euro verte (jei įsigijimo savikaina yra lygi nuliui arba taip pat negali būti patikimai įvertinta).
29. Kultūros vertybių ir kitų vertybių tikroji vertė patikslinama kiekvienų finansinių metų pabaigoje, prieš rengiant metines finansines ataskaitas. Tikroji vertė taip pat yra koreguojama per ataskaitinį laikotarpį, jei Įstaiga gavo naujos informacijos, rodančios, kad tikrosios vertės pasikeitimas yra reikšmingas.
30. Bibliotekų fondų vieneto įsigijimo savikainą sudaro atskirų dokumentų, įsigytų per ataskaitinį laikotarpį ir priskirtų prie konkretaus bibliotekų fondų vieneto, įsigijimo savikainų suma.
31. Muziejų fondas apskaitoje registruojamas kaip atskiras vienetas. Muziejų fondo vieneto įsigijimo savikainą sudaro prie muziejaus fondo priskirtų muziejinių vertybių tikrųjų verčių suma.
32. Scenos meno priemonės įsigijamos jas perkant, sukuriant arba pasigaminant iš įsigytų atsargų. Vienam spektakliui įsigytos scenos meno priemonės apskaitoje registruojamos kaip vienas ilgalaikio materialiojo turto vienetas. Kiekvienam spektakliui, prieš pradedant jį rodyti, suteikiamas inventoriaus numeris, kuris negali būti keičiamas ar naudojamas kitam ilgalaikio turto vienetai.
33. Nusidėvėjimas skaičiuojamas taikant tiesiogiai proporcingą (tiesinį) metodą taip, kad ilgalaikio materialiojo turto nudėvimoji vertė būtų nuosekliai paskirstyta per visą turto naudingo tarnavimo laiką.
34. Nusidėvėjimas skaičiuojamas vadovaujantis Įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens patvirtintais ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo normatyvais, kurie nustatomi atsižvelgiant į Vyriausybės patvirtintus ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus viešojo sektoriaus subjektams.
35. Nusidėvėjimas pradedamas skaičiuoti nuo kito mėnesio pirmos dienos, po to, kai turtas pradėtas eksploatuoti. Nusidėvėjimas neskačiuojamas nuo kito mėnesio pirmos dienos, kai naudojamo ilgalaikio materialiojo turto likutinė vertė sutampa su jo likvidacine verte, turtas perleidžiamas, nurašomas arba kai apskaičiuojamas ir užregistruojamas to turto vieneto nuvertėjimas, lygus jo likutinės vertės sumai. Laikina nenaudojamo ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas skaičiuojamas tokia pat tvarka, kaip ir veikloje naudojamo ilgalaikio materialiojo turto.

36. Nusidėvėjimas neskaičiuojamas žemei, muziejų fondams ir kultūros vertybėms, kitoms vertybėms, bibliotekų fondams ir knygoms, kurios priskirtos prie ilgalaikio materialiojo turto.

37. Ilgalaikio materialiojo turto naudingo tarnavimo laikas ir likvidacinė vertė yra peržiūrimi, kai yra požymių, kad anksčiau nustatytas naudingo tarnavimo laikas ar likvidacinė vertė gali būti reikšmingai pasikeitę. Ilgalaikio materialiojo turto likvidacinė vertė nustatoma atsižvelgiant į sumą, kurią pasibaigus naudingo tarnavimo laikui tikimasi gauti už turta, įvertinus būsimas likvidavimo ar perleidimo išlaidas. Naudingo tarnavimo laikas ir likvidacinė vertė yra tikslinami gavus papildomos informacijos. Pradedant nuo laikotarpio, kurį buvo patikslintas naudingo tarnavimo laikas arba likvidacinė vertė, ilgalaikio materialiojo turto likutinė vertė turi būti nudėvėta per likusį (patikslintą) turto naudingo tarnavimo laiką.

38. Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo, išskyrus žemę, kultūros vertybes ir kitas vertybes, apskaitoje pripažįstami pagal nuvertėjimo požymius. Pagrindiniai turto nuvertėjimo požymiai yra pateikti šios apskaitos politikos skyriuje „Turto nuvertėjimas“. Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo apskaitoje registruojami apskaičiuotų nuostolių suma, mažinant turto balansinę vertę ir ta pačia suma registruojant ataskaitinio laikotarpio pagrindinės arba kitos veiklos sąnaudas (atsižvelgiant į tai, kokiai veiklai vykdyti susijęs turto vienetas yra naudojamas). Kai vėlesniu ataskaitiniu laikotarpiu, pasikeitus aplinkybėms, atkuriami anksčiau pripažinta turto nuvertėjimo suma, turto balansinė vertė po nuvertėjimo atkūrimo negali viršyti jo balansinės vertės, kuri būtų buvusi, jeigu turto nuvertėjimas nebūtų buvęs pripažintas.

39. Žemės, kultūros vertybių ir kitų vertybių tikrosios vertės sumažėjimo nuostoliai registruojami apskaičiuotų nuostolių suma, mažinant turto balansinę vertę. Ta pati suma registruojama tiesiogiai grynojo turto sąskaitoje, mažinant tikrosios vertės rezervo sąskaitoje esančią sumą. Jei su atskiru turto vienetu susijęs tikrosios vertės rezervo likutis tampa lygus nuliui, tikrosios vertės rezervą viršijanti nuvertėjimo suma yra registruojama, pripažįstant ataskaitinio laikotarpio pagrindinės arba kitos veiklos sąnaudas (atsižvelgiant į tai, kokiai veiklai vykdyti susijęs turto vienetas yra naudojamas).

40. Žemės, kultūros vertybių ir kitų vertybių tikrosios vertės padidėjimas registruojamas didinant turto balansinę vertę ir ta pačia suma registruojant tikrosios vertės rezervą.

41. Rekonstravimo ir remonto išlaidų registravimas apskaitoje priklauso nuo rekonstravimo ir remonto darbų rezultato. Rekonstravimo ir remonto išlaidomis yra didinama ilgalaikio materialiojo turto savikaina ir (arba) patikslinamas likęs turto naudingo tarnavimo laikas, jeigu išlaidos reikšmingai pailgino turto naudingo tarnavimo laiką arba reikšmingai pagerino turto naudingąsias savybes. Jei atlikti darbai nepagerina naudingųjų ilgalaikio materialiojo turto savybių ar nepadidina turto funkcijų apimties arba nepailgina jo naudingo tarnavimo laiko, jie nepripažįstami esminiu pagerinimu, o šių darbų vertė pripažįstama ataskaitinio laikotarpio sąnaudomis.

42. Kai turtas perduodamas arba nurašomas, jo įsigijimo savikainos, sukaupto nusidėvėjimo ir, jei yra, nuvertėjimo sumos nurašomos, o su tuo susijęs pelnas arba nuostolis veiklos rezultatų ataskaitoje priskiriamas kitai veiklai.

43. Kai tikraja verte įvertintas turtas nurašomas, perduodamas, neatlygintinai perduodamas ar kitaip perleidžiamas kitam subjektui, tikrosios vertės rezervas mažinamas ta suma, kuri priskiriama tam turtui. Turto nurašymo arba pardavimo atveju suma, kuria sumažinamas tikrosios vertės rezervas, didina sukauptą perviršį arba mažina sukauptą deficitą. Turto perdavimo kitam viešojo sektoriaus subjektui atveju perduodama ir tikrosios vertės rezervo dalis, susijusi su šiuo turtu.

44. Pagal panaudos ir nuomos sutartis gautas ir naudojamas ilgalaikis materialusis turtas registruojamas nebalansinėse sąskaitose. Ilgalaikis materialusis turtas, įsigytas pagal finansinės

nuomos (lizingo) sutartį, įsigijimo metu yra registruojamas apskaitoje 19-ojo VSAFAS „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“ nustatyta tvarka.

IV SKYRIUS TURTO NUVERTĖJIMAS

45. Turto nuvertėjimo apskaitos principai, metodai ir taisyklės nustatyti 22-ajame VSAFAS „Turto nuvertėjimas“.

46. Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo pripažįstami ir apskaitoje registruojami pagal nuvertėjimo požymius. Prieš sudarant finansines ataskaitas Įstaiga pateikia informaciją, ar yra turto nuvertėjimo požymių. Pagrindiniai turto nuvertėjimo požymiai, taikomi Įstaigos ilgalaikiam materialiajam turtui ir nematerialiajam turtui:

46.1. išoriniai požymiai:

46.1.1. reikšmingai sumažėjusi turto teikiamų paslaugų ar juo gaminamų produktų paklausa;

46.1.2. per ataskaitinį laikotarpį turto rinkos vertė sumažėjo reikšmingai daugiau, negu būtų sumažėjusi dėl įprastinio turto naudojimo per tą patį laikotarpį;

46.1.3. per ataskaitinį laikotarpį Įstaigos veiklos technologinėje, teisinėje aplinkoje arba Vyriausybės politikoje įvyko reikšmingų pokyčių, susijusių su Įstaigos turimo turto naudojimo apimtimi ir pobūdžiu, kurie daro neigiamą poveikį Įstaigos veiklos rezultatams;

46.2. vidiniai požymiai:

46.2.1. yra įrodymų, kad turtas ar turto dalis yra sugadinta;

46.2.2. Įstaiga turi turto, kuris dar nėra visiškai nudėvėtas (amortizuotas), tačiau jau nebenaudojamas veikloje;

46.2.3. per ataskaitinį laikotarpį įvyko (arba jie yra tikėtini netolimoje ateityje) reikšmingų ilgalaikių pokyčių, susijusių su turto naudojimo apimtimi ir pobūdžiu, tokių kaip turto galimybių neišnaudojimas (prastovos);

46.2.4. planuojama nutraukti ar restruktūrizuoti veiklą, kurią vykdant naudojamas šis turtas;

46.2.5. planuojama perleisti turtą anksčiau, negu iki tol tikėtasi, ir panašūs pokyčiai, darantys neigiamą poveikį Įstaigos veiklos rezultatams;

46.2.6. turtui eksploatuoti ir prižiūrėti reikia daugiau išlaidų, nei buvo numatyta iš pradžių.

47. Nuostoliai dėl turto nuvertėjimo apskaitoje registruojami apskaičiuotų nuostolių suma, mažinant turto balansinę vertę ir ta pačia suma registruojant ataskaitinio laikotarpio pagrindinės arba kitos veiklos sąnaudas.

48. Turto nuvertėjimas nėra tolygus turto nurašymui. Turtui nuvertėjus, yra mažinama turto vieneto balansinė vertė, tačiau išsaugoma informacija apie turto įsigijimo savikainą, t. y. turto vieneto įsigijimo savikaina apskaitoje lieka tokia pati kaip iki nuvertėjimo nustatymo, o nuvertėjimas registruojamas atskiroje sąskaitoje. Turto nuvertėjimas apskaitoje yra registruojamas ne didesne verte nei turto balansinė vertė.

49. Kai vėlesniu ataskaitiniu laikotarpiu, pasikeitus aplinkybėms, turto, anksčiau pripažinto nuvertėjusiu, vertė padidėja, tokiu atveju turto vertė atkuriami iki jo balansinės vertės, kuri būtų buvusi, jeigu turto nuvertėjimas nebūtų buvęs pripažintas.